

Fra klædeskab til kulturarv

Dronning Ingrid's bevarede børnetøj ca. 1910-1920

*Af Merethe Kjeldgaard cand.scient.cons. konservering,
Trine Brun Petersen, ph.d. arkitektur- og designstudier og
Anna Mimmi Kristina Sparr M.A. i tekstilkonservering, B.Sc i konservering*

Indledning

I Den Kongelige Samlings gemmer findes en betydelig beholdning af børnetøj, hvoraf langt det meste stammer fra det 20. årh. Denne del af samlingen har hidtil levet en lidt upåagtet tilværelse. Traditionelt set har museets indsamling og formidling haft fokus på de ceremonielle kongedragter. I forhold til de pragtfulde og usædvanligt eksklusive dragter fremstår børnetøjet langt mindre ekstraordinært, ligesom det typisk er vanskeligt at knytte det til bestemte begivenheder af personlig eller national betydning. På flere måder befinder samlingen sig således i periferien af museets traditionelle virkefelt.

Museet har flere gange haft mindre udstillinger og udgivelser om den kongelige barndom. I 1981 åbnede der en udstilling om børn på Rosenborg,¹ mens der i 1998 blev vist en udstilling på Amalienborg om de glücksborgske børn.² I 2025 valgte man at åbne en større permanent udstilling om barndommen i det danske kongehus fra Christian 4. og helt frem til nutiden. Denne udstilling blev en kærtkommen lejlighed til at gennemgå museets beholdning af kongeligt børnetøj. Det viste sig hurtigt, at en væsentlig del af børnetøjet havde været båret af den senere dronning Ingrid (1910-2000)³ eller af hendes tre døtre prinsesserne Margrethe (1940-, regent 1972-2024), Benedikte (1944-) og Anne-Marie (1946-). I det følgende præsenterer vi den del af samlingen, der har tilhørt dronning Ingrid. Samlingen består primært af beklædning fra de første 10 år af prinsessens liv og er temmelig sparsomt dokumenteret. Det er imidlertid vores håb, at den detaljerede gennemgang af en stor og kunstfærdig samling af børnebeklædning fra begyndelsen af det 20. århundrede, kan have interesse for andre dragt- og tekstilforskere.

Den Kongelige Barnedragtsamling

Den Kongelige Samling er specialmuseum for det danske kongehus historie og har tradition for at indsamle en bred vifte af genstande, der knytter sig til familiens liv og virke. Denne indsamlingspraksis omfatter også dragter og tekstiler. Dragtsamlingen består af omkring 2000 dele, hvoraf de ældste tilskrives Christian 4. (1577, regent 1596-1648) og de nyeste kommer fra Frederik 10. (1968, regent 2024-). Samlingens kerne er de ceremonielle kongedragter fra 1600- og 1700-tallet, der i sagens natur primært har tilhørt voksne. Samlingens ældste børnetøj er et par små kyser fra 1600-tallet, der stammer fra Ovesholm i Skåne og forbindes med Christian 4.s uægte datter Hedevig Christiansdatter (1626-1678). Kyserne er syet af silkebrokade, farverige med blomstermotiver og dekorerede med silkerosetter og guldkniplinger. Fra de

1 Hein: 1981.

2 Petri: 1998.

3 Denne artikel handler både om dronning Ingrid som svensk prinsesse, som dansk kronprinsesse og som dronning af Danmark. Som gennemgående betegnelse har vi valgt ”dronning Ingrid”. Vi refererer derfor kun til hende som prinsesse, hvor det helt specifikt handler om hendes barndom.

følgende generationer er enkelte beklædningsdele bevaret. Helt overordnet synes man især at have bevaret tronfølgernes beklædning og særligt fra børnenes første to år. Blandt beklædningsdelene ses især huer/kyser, bluser, skjorter, dåbstøj og sko. Langt størstedelen af samlingens børnetøj er imidlertid relateret til det 20. årh., hvor man samtidig synes at have indtaget større partier af beklædning på én gang. Dronning Ingrids børnebeklædning er et eksempel på denne ændrede praksis.

To donationer fra dronning Ingrids bo

Dronning Ingrids børnetøj er blevet overleveret som to separate donationer. Den første blev skænket til museet i 2002 og bestod af over hundrede dragtdele, som dronningen havde lagt til side med det udtrykkelige ønske, at de skulle overdrages til museet efter hendes død (fig. 1). Garderoben indeholdt beklædning fra hele dronningens livsforløb, fra babyårene til den sidste tid. Der var også eksempler på arvestykker, såsom to slæb, og en hat, som hun havde arvet efter sin mor. Der er således tale om en samling, der dækker mere end 100 års kongelig beklædningshistorie og som samtidig har en usædvanlig bredde i den forstand, at den omfatter dronningens beklædning fra top til tå og fra inderst til yderst. Denne del af samlingen er behandlet i etnolog Marie Riegels Melchior's artikel "With a Sense of Body and Style. Some Reflections on Dress as a Collector's Item with the Example of Queen Ingrid of Denmark (1910-2000)", der fokuserer på dronning Ingrids virke som samler.⁴

Omkring otte år senere, i 2010, blev der fundet endnu en samling af børnetøj, i forbindelse med en større renovering af Frederik VIII's Palæ på Amalienborg i 2010. I denne samling fandt man både beklædning fra dronning Ingrids mor, kronprinsesse Margareta (1882-1920), fra dronning Ingrid selv og fra hendes tre døtre. Størrelserne spænder fra spædbarnsstadiet til ca. otte-årsalderen og omfatter kjoler, dekorerede frakker, sko, kyser, skjorter, løse kraver, mamelukker, egnsdragter og udklædningsstøj. Fra de tre prinsesser findes desuden eksempler på mere hverdagspræget tøj som

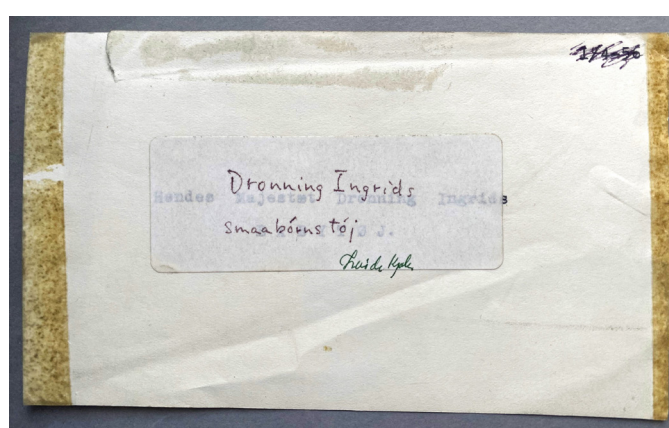
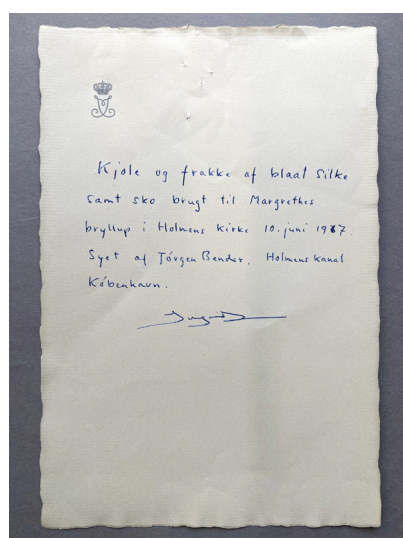

Fig 1a og 1b: To af dronning Ingrids sedler: En seddel af officiel karakter nedfældet og signeret på dronning Ingrids kronede brevpapir med oplysninger om en kjole og frakke, som hun bar til Prinsesse Margrethes bryllup i 1965 (inv.nr. 11-397). En anden mere uformel pakkelabel med dronning Ingrids sirlige håndskrift (inv.nr. 11-753), påklippet over en tidligere mærkning. Her anes det svagt at ordlyden er ændret fra "Hendes Majestæt Dronning Ingrids babytøj" til "Dronning Ingrids smaabørnstøj". Mon den oprindelige kategori er udvidet med større modeller, hvorved dronning Ingrid har ønsket en korrekt betegnelse for kassens indhold? Foto: KOSA.

⁴ Melchior: 2004.

smækbukser og en lille slåbrok. Ligesom dronningens egen garderobe var børnetøjet omhyggeligt nedpakket, men det vides ikke om samlingen var tiltænkt museet eller om den var gemt af mere private årsager. Denne overdragelse er beskrevet i artiklen ”Skatten på slottets loft”, der er skrevet af Kongehusets hofinventarinspektør Elisabeth von Buchwald.⁵ Størstedelen af denne samling blev overdraget til Den Kongelige Samling, der på baggrund af de to donationer nu råder over en betydelig samling af børnetøj fra det 20. århundrede, hvoraf en stor del har været brugt af dronning Ingrid selv. I det følgende giver vi en kort introduktion til dronning Ingrid som optakt til den detaljerede gennemgang af hendes bevarede børnetøj.

Præsentation af dronning Ingrid

Dronning Ingrid blev født som svensk prinsesse d. 28. marts 1910 på Stockholm Slot, som tredje barn af den svenske Kronprins Gustav (6.) Adolf (født 1882, regent 1950-1973) og den engelskfødte prinsesse Margareta af Connaught. Parret havde i forvejen to sønner, prinserne Gustav Adolf (1906-1947) og Sigvard (1907-2002), og fik efter prinsesse Ingrids fødsel yderligere to drenge, prinserne Bertil (1912-1997) og Carl Johan (1916-2012). Der er skrevet adskillige biografier om dronning Ingrid, hvoraf flere også indeholder korte omtaler af hendes barndom.⁶ To af hendes brødre, prinserne Sigvard og Carl Johan har endvidere efterladt sig erindringer, der skildrer livet i deres fælles barndomshjem.⁷ Disse bøger tegner til sammen et billede af en tryk og privilegeret barndom, hvor særligt moderen, kronprinsesse Margareta, spillede en central rolle. Dette ændrede sig imidlertid pludselig, da kronprinsessen pludselig gik bort som kun 38-årig. Det tragiske tab af moderen var et stort chok for alle børnene, men måske særligt for

Fig 2a og 2b: På fotografiet til venstre (foto: Historisk Bildbyrå) er prinsesse Ingrid i tylskjolen der nu indgår i Den Kongelige Samling (inv. nr: 11-171). Prins Bertil er i habitsæt og sko matchende prinsesse Ingrids. Skoene er af samme type, som findes bevaret i flere eksemplarer fra dronning Ingrids barndom i Den Kongelige Samling. Foto: KOSA.

5 Buchwald: 2014.

6 F.eks. Lundgren: 2010; Bistrup: 1997; Mentze & Møller: 1955.

7 Bernadotte: 1975; Bernadotte: 1983.

Fig 3: Prinsesse Ingrid og prins Gustav Adolf i praktisk tøj og sko på havearbejde ved Sofiero, ca. 1915. Foto: Historisk Bildbyrå.

den lille prinsesse Ingrid. I hvert fald nævner flere af biografierne, at hun blev stærkt påvirket af tabet og efterfølgende påtog sig rollen som familiens kvindelige midtpunkt.⁸ Børnene synes at have levet en beskyttet tilværelse omgivet af familie og en betroet kreds af ansatte, der bl.a. omfattede barnepigen Agnes Wiltshire.⁹ Dronning

Ingrids brødre beretter dog begge om et familieliv præget af stor selskabelighed, hvor der blev lagt vægt på, at børnene fremstod velklædte og velopdragne.¹⁰ Det lader til at børnene, og særligt prinsesse Ingrid,¹¹ relativt sjældent optrådte i offentligheden, men der findes mange fotografier, officielle såvel som private, af de kongelige børn, der kan belyse, hvordan tøjet blev brugt ved både repræsentative og mere private lejligheder (fig. 2 og 3).

Gennemgang af dronning Ingrids bevarede børnetøj

I den aktuelle undersøgelse blev alt børnetøj i Den Kongelige Samling gennemgået i forhold til beklædningsstype, materialer og alder. Til hjælp ved denne registrering og den efterfølgende analyse, udarbejdedes en database. Vi besluttede at koncentrere indsatsen omkring de ca. 100 beklædningsdele, der kan knyttes til prinsesse Ingrids barndom. Fine, hvide bomuldskjoler dominerer som genstandstype og synes at have udgjort grundstammen i prinsessens garderobe. I den følgende gennemgang af samlingen begynder vi med en præsentation kjolerne.

Fig 4: Dronning Ingrids spædbarnskjoler er alle traditionelt udformede præsentationskjoler med et højt bærestykke i empiresnit og et skørt, der er et stykke længere end barnet. De er i størrelser der passer til børn op til 6-8 måneders alderen. Kjolerne er syet i samme model, med forskellige dekorationer i form af præfabrikerede broderier, kniplinger, læg og sammensyninger. På denne kjole er margueritmotivet gentaget i forskellige dimensioner på manchetter, bærestykke, overskæringen og nederst på skørtet (inv. nr. 11-809). Foto: Iben Kaufmann.

⁸ Feks. Bistrup: 1997, s. 16 og s. 40; Bernadotte: 1975, s. 55.

⁹ Bistrup: 1997, s. 31-32.

¹⁰ Bernadotte: 1975, s. 36 og Bernadotte: 1983, s. 19.

¹¹ Tornbjer: 2002, s. 135.

Hvide bomuldskjoler

I 1900-tallets begyndelse var det almindeligt, at både drenge og piger bar kjole indtil omkring det fjerde år. Først herefter iførtes drengen en habit, ofte i form af en matrosdragt.¹² Hvide kjoler af fint bomuld var meget populære til finere brug, og selvom man lagde vægt på, at børn ikke skulle fremtræde for pyntede, var de typisk forsynet med tekstile dekorationer i form af hvide broderier, kniplinger og flæser. Børnetøj, særligt til mindre børn, var næsten udelukkende hvidt. Det ufarvede stof var det praktiske valg, fordi det bedre end det farvede tålte hård vask og blegning, men de hvide stoffers popularitet bundede formentlig også i farvens traditionelle associationer til renhed og uskyld.¹³

Dronning Ingrid's samling indeholder 45 af denne type kjole, fordelt på 13 lange spædbarnskjoler (fig. 4), 25 korte småbørnskjoler (fig. 5) og syv længere kjoler til barnet i den tidlige skolealder. De er fremstillet i tynde bomulds kvaliteter som voile, batist og tyl og svarer ret nøjagtigt til tidens standardiserede modeller, som de f.eks. er beskrevet i håndbogen *Vort Hjem* fra 1903¹⁴ og samtidens svenske husmodermagasiner som f.eks. *Allers mönstertidene* fra 1916 (fig. 6). Kjolerne fra dronning Ingrid's tidlige skoleår rummer større variationer i forhold til snit og konstruktion end de mindre kjoler. Samtidigt repræsenteres gruppen af væsentlig færre eksemplarer, hvilket gør det vanskeligt at beskrive gruppens generelle kendetegn. Et fællestræk er dog, at der er tale om en løsthængende model og en kjolelængde under knæet.

Fig 6: Illustration "Barngarderoben" fra *Allers Mönster Tidning: Journal för toalett och dam-handarbete*, 8 juni 1916, der giver et billede af tidens børnebeklædning. Til bladet hørte et mønsterbilag, med anvisninger og mønstre til alle modellerne. Modellerne 85–86 svarer til spædbarnskjolerne i Dronning Ingrid's samling.

Fig 5: Foto af en småbarnskjole set fra bagsiden (inv. nr. 11-765). Småbarnskjolerne i samlingen er syet en i knælængde model, der er velegnet til mindre børn, som lige har lært at gå og op til 3-4-årsalderen. Hovedparten er konstruerede som varianter af samme grundmønster, skåret med et højt bærestykke og et skørt med stor vidde rynket eller lagt i læg mod livet. Mange har en lille, firkantet halsudskæring, bliver lukket med knapper i ryggen og har pufærme i trekvart længde, muligvis for at mindske slitage. Flere af kjolerne er konstrueret med gentagne gennembrudte åbninger, som en form for "løbegange" i mellemværk, krave- og manchetkanter, som ses på billedet. På denne kjole er gule silkebånd monteret i ærmeåbninger og i livet
Foto: Iben Kaufmann.

¹² Gad: 1903b, s. 147.

¹³ Torell: 2003, s. 88.

¹⁴ Gad: 1903a.

Kjolernes bærestykker og skørters enkelte mønsterdele er typisk sammensat af flere mindre stykker stof, føjet sammen ved dekorative sammensyningsteknikker eller mellemværk. Samme små broderede motiver optræder i forskellige kombinationer og dimensioner og er brugt flere steder på den samme kjole; f.eks. på bærestykke, mellemværk, manchetter og skørtets nederste del (fig. 7). Sådanne broderier var traditionelt håndlavede, men forhandlede i begyndelsen af 1900-tallet som præfabrikerede serier af bånd, flæser og bredere stofstykker til montering på det i øvrigt hjemmesyede produkt.¹⁵ Dronning Ingrid's kjoler viser tydelige eksempler på denne praksis, og adskiller sig på dette punkt ikke fra børnetøj i andre samfundslag.

Ingen af dronning Ingrid's kjoler bærer fabrikantmærker. De er fremstillet af ensartede materialer og med ligeledes ensartede dekorationselementer og syteknikker på tværs af størrelser. Hovedparten er konstruerede som varianter af samme grundmønster og giver indtryk af, at der er brugt en standardiseret model.

Fig 7a og 7b: Mange a kjolerne er konstrueret af præfabrikerede serier af matchende broderede bånd, flæser og bredere stofstykker. Denne spædbarnskjole (inv.nr. 11-809) har små margueritter broderede i forskellige udgaver: nederst på det brede stykke der udgør kjolens skørt (7b) og på forskellige bånd integreret i kjolelivet (7a). Foto: KOSA

¹⁵ Torell: 2003, s. 87.

Fig 8a og 8b: . Postkortet til venstre viser prinsesse Ingrid i en knælang kjole (foto: Deutsche Historische Museum). Til højre ses et billede af kjolen, som den ser ud i dag (inv.nr. 11-755). Det bemærkes at kjolens nederste kant er forlænget/øget med to brede indsatte stykker bomulds voile mellem de tre horisontale kniplinger. Foto: KOSA.

Dette kan indikere, at kjolerne er blevet fremstillet i samme regi, muligvis af hoffets egne syersker, med en fælles praksis omkring syteknikker, materialer og snit. Kjolerne er overvejende syet sammen i hånden med små fine, regelmæssige sting, hvilket er påfaldende, da symaskinen havde vundet indpas på dette tidspunkt. Dette er dog helt i tråd med samtidige modekritikeres anbefalinger til elitens mødre om at undgå det ”simple” masseproducerede børnetøj, som efterhånden var blevet alle mands eje. I stedet anbefaledes det ”kunstneriske håndlavede” tøj indkøbt hos specialforhandlere eller designere.¹⁶

Alt i alt adskiller Dronning Ingrids kjoler sig ikke umiddelbart fra andre bedrestillede børns beklædning ved denne tid. Det mest påfaldende er således ikke modellerne, men det store antal af meget ensartede kjoler indenfor samme alderstrin. En stor del af dem bærer præg af at have været i anvendelse over længere tid. Små trækninger omkring sammensyningerne indikerer, at de sarte kjoler har været udsat for gentagen vask. Flere fremstår desuden med brungullige pletter, der er et tegn på, at de været stivet inden brug. Ifølge dragthistoriker Elisabeth Ewing blev den snehvide, stivede bomuldskjole set som et symbol på husmoderens selvrespekt og sociale ambitioner i begyndelsen af 1900-tallet, selv i hjem uden tjenestefolk.¹⁷ Flere kjoler fremstår med foldelinjer i stoffet som viser, at de har været lagt ned (fig. 8), mens andre er omhyggeligt repareret med fine, små sting. Dette er yderligere en indikation på, at kjolerne er blevet brugt meget og i længere perioder. I samlingen findes endvidere en kjole, hvor en betragtelig del af skørtet er blevet afskåret. Dette vidner om, at også det ellers velstillede svenske hof har haft en grundlæggende fornuftig tilgang til beklædning, hvor stof og dekorationselementer er blevet genanvendt, når det var udtjent i sin første sammenhæng.

¹⁶ Rose: 2011, s. 146.

¹⁷ Ewing: 1986, s. 131.

Overtøj, sko, egnsdragter og udklædning

En del af dronning Ingrid's barnegarderobe omfatter eksklusivt overtøj og sko. Af samtidige beretninger fremgår det, at kostbart og upraktisk overtøj var vigtige attributter, når barnet skulle vises frem i det offentlige rum, f.eks. i forbindelse med spadsereture.¹⁸ I samlingen fra dronning Ingrid's barndom er fire silkefrakker; to råhvide og to lys rosa. De er dekorerede med broderier, flæser, rynkede bånd og frynser i samme farver og materiale. Tre af frakkerne er konstrueret i samme grundfacon med høj overskæring, et rynket, klokkeformet skørt og i halsen to lag, brede nedfaldne kraver. To af disse lukkes foran med perlemorsknappe. Den sidste lukkes midt bag, hvilket understreger frakkens funktion som ”pyntebeklædning” og det forhold, at man ikke har forventet, at barnet selv skulle klæde sig på. Frakken med lukning i ryggen har isyet mærke fra en engelsk producent: M.E. Penson, 3 Mount St London W (fig. 9). Den fjerde frakke er skåret i en lige facon med v-formet halsudskæring og lukning foran, som prydes af stofbetrukne pynteknappe. Til denne frakke hører en overdådigt dekoreret lille hat af matchende rosa silketuft. Hatte og handsker var i starten af 1900-tallet almindeligt tilbehør til barnets udendørs påklædning.¹⁹ I dronning Ingrid's bevarede børnegarderobe indgår dog kun denne ene hat.

Ligesom den engelsk-producerede frakke, er langt hovedparten af dronning Ingrid's bevarede børnesko købt i London. De fleste er mærket med den kongelige hofskomager Peter Yapp (fig. 10) og ét enkelt par røde sko er fra et af de mest mondæne stormagasiner i London Frederick Gorringe på Buckingham Palace Road. Kun ét par har svensk fabrikationsmærke ”Olof Sjöberg, 13 Drottninggatan Stockholm”. Samlingen omfatter i alt 16 par sko, der passer til børn fra spædbarnsstadiet til ca. seksårs-alderen. Flere er i samme model og størrelse, men varierer i materialer, farver og dekorationer, hvilket har givet mulighed for at udvælge et match til dagens påklædning (i brug på fotografiet, fig. 2). Skoene er enten betrukket med silkesatin i pastelfarver eller syet af fint blødt vegetabilsk garvet skind, der understreger, at de er til indendørs brug.

Hovedparten af skoene er udformet over samme læst, så de kan bruges skiftevis på højre og venstre fod for at fordele slitagen. De fleste er med ankelrem, som knappes midt foran, mens de tre største par lukkes på siden med tydelig opdeling i højre og

Fig 9a og 9b: Foto af babyfrakke i fed silkeduchesse med tidens populære dobbelte nedfaldende kraver (inv.nr. 11-786). Rigt udsmykket med broderi og lukning i ryggen, der understreger at det lille barn ikke selv skal påklæde sig. Frakken er med engelsk fabrikationsmærke. Foto: KOSA.

¹⁸ Weber-Kellermann: 1997, s. 120-121.

¹⁹ MacPhail: 1999, s. 157; Ewing: 1986, s. 131.

venstre sko, hvilket muligvis antyder starten af skolealderen. Skoene har kun lettere brugsspor. Om det skyldes, at de har været forbeholdt særlige lejligheder, at der har været mange at skifte imellem, eller at barnet er vokset hurtigt ud af dem, er uvist. Den sparsomme brug giver dog et indtryk af et velklædt barn i styrede rammer. Bemærkelsesværdigt er det desuden, at der i skosamlingen ikke er ét par langskafte læderstøvler eller sko til udendørs brug, da de ses på flere samtidige fotos af den lille prinsesse (fig. 3). Det kan tænkes, at de er kasserede på grund af slid eller genbrugt af prinsesse Ingrid's yngre brødre, mens de pastelfarvede indendørssko formentlig er indkøbt specielt til prinsessen og efter endt brug pakket væk som et kært minde.

Bortset fra jakker og sko, ser prinsesse Ingrid's garderobe ud til at være fremstillet specielt til hende. Dette gælder også de bevarede udklædningsdragter, som snarere har været benyttet som skue-kostumer ved maskeradefester end til udfoldelse af et barns frie og kreative leg. I samlingen findes fire små kostumer; et van Dyck- spædbarnskostume, en lyserød Linneablomst-kjole med tilhørende klokkeformet hat, en sølvindvævet alfedragt med vinger, pandebånd og sko samt en ægte perlebroderet indianerdragt i hjorteskind. Sidstnævnte modtog

Fig 10a og 10b: En samling børnesko, hvoraf de fleste har engelske fabrikationsmærker som "By appointment to Her Majesty the Queen, Established 1793 - Peter Yapp, 200. 201. & 210. Sloane Stt London" samt "Court Shoe Makers, Buckingham Palace Rd London 5W". Mange af sko-modellerne er identiske, men varierer i farve og dekoration. Foto: KOSA.

prinsessen som gave fra sin morfar Prins Arthur, hertug af Connaught (1850-1942), der var generalguvernør i Canada fra 1911 til 1916.²⁰ Gaven refererer til en yndet skik i det engelske kongehus, hvor de kongelige børn blev iført forskellige udklædninger for at overraske dronning Ingrid's oldemor, den teaterglade dronning Victoria (1819, regent 1837-1901).²¹ Det er nærliggende at forestille sig, at kronprinsesse Margareta har følt sig inspireret til at føre traditionen videre. Det er kendetegnende for prinsessens kostumer, at de er af høj materiale- og forarbejdningmæssig kvalitet med et kreativt design bag, som har forudsat planlægning, tid og håndværksmæssig kunnen.

I prinsesse Ingrid's børnegarderobe findes to svenske egnsdragter, fra provinserne Skåne og Dalarna. Den skånske dragt stammer fra Luggude herred. Vedlagt denne er en seddel, skrevet af dronning Ingrid, hvor hun har noteret, at dragten blev båret om sommeren på Sofiero Slot, der netop ligger i dette sydvestsvenske herred. Da dragten ikke bærer præg af hyppig brug, kan vi formode, at der ikke var tale om hverdagsbrug, men snarere påklædning til særlige begivenheder. Dragten består af en livkjole med grønt uldskørt og liv af lyserødt silkedamask. Hertil er en bluse, krave, tørklæde, forklæde og hovedtøj af hvidt linned; enkelt dekoreret med kniplinger. Til dragten fra Luggude hører også en halskæde og en broche af messing. Egsdragten fra Dalarna er en mere forenklet barnemodel, muligvis fra byen Leksand. Den består af en rød vadmelskjole med korte ærmer og overskæring i taljen. Til dragten hører et hvidt trekantet tørklæde af fint uldmusselin med trykte små roser og en matchende kyse af samme stof. På en vedlagt seddel har dronning Ingrid noteret, at hun brugte dragten som barn. Da den ligesom den foregående fremstår uden slitage, formodes denne brug at have været begrænset. Egsdragterne kan i denne sammenhæng forstås som et billede på tidens nationalromantiske interesse blandt samfundets elite.²²

Prinsessens bevarede børnetøj

Dronning Ingrid's beklædning er på mange måder typisk for elitens børnetøj i begyndelsen af 1900-tallet. De mange hvide bomuldsjoler følger tidens snit, og de mange reparationer viser, at der må have været tale om en form for hverdagstøj. De få stykker beklædning der er indkøbt som færdigsyede modeller, repræsenterer til gengæld det allermest eksklusive, der kunne købes for penge. Samlet set vidner den bevarede beklædning om en privilegeret barndom præget af betydelige materielle og menneskelige ressourcer og om, at familien har lagt vægt på, at den lille prinsesse skulle fremtræde net og nydelig. Det er samtidig tydeligt, at man især har ønsket at bevare det ”pænere” tøj, mens de mere praktiske dele af garderoben enten er blevet slidt op eller sorteret fra. Det kan både skyldes, at man har ønsket at bevare billedet af prinsessen i sit ”fineste puds”, men måske også at man har haft viden om og interesse for beklædning og derfor har valgt at bevare de fine klædningsstykker; eventuelt med henblik på senere anvendelse, enten i forbindelse med fødslen af endnu en prinsesse eller som en samling af gode materialer. Endelig kan beklædningen være gemt af sentimentale årsager; som et skattet minde om datterens tidlige år; en indstilling til beklædning som dronning Ingrid selv videreførte som voksen ved at føre samlingen med til Danmark og efterfølgende udvide den med beklædning fra sine egne børn. Den efterhånden velvoksne samling af beklædning fra tre generationer af prinsesser er så efterfølgende overgået til Den Kongelige Samling, hvorved den har fået status af national kulturarv. Samlingen

20 Buchwald: 2014, s. 35.

21 Reynolds & Peter: 2014 s. 102.

22 Taylor: 2004, s. 203–204.

repræsenterer for så vidt en ny indsamlingspraksis, idet man har valgt at indoptage alt det bevarede tøj og ikke blot enkelte genstande med klar tilknytning til nationale begivenheder.

Denne lille artikel repræsenterer et forsøg på at gøre status over museets beholdning af børnetøj. Alene qua sin størrelse udgør samlingen en ressource for studiet af elitens børnetøj i begyndelsen af det 20. årh., som set i sammenhæng med andre museers samlinger vil kunne give et indblik i periodens fremstillingsmetoder og kulturelle idealer (fig. 2 og 8). De mange brugs- og håndteringsspor giver et indblik i de arbejdskrævende processer og vidner indirekte om, at påklædningen af en lille prinsesse var en ressourcekrævende opgave, der involverede en lang række fagligheder og kompetencer, fra syersker til kammerpiger. Endelig kan selve det forhold, at beklædningen overhovedet er bevaret og overleveret til Den Kongelige Samling tillægges betydning. Indlemmelsen af det fine, men også tidstypiske børnetøj kan ses som et udtryk for en bredere indsamlingspraksis, hvor der fokuseres på ikke bare den kommende regent, men på hele den kongelige familie.

Litteratur

- Bernadotte, Sigvard: *Erindringer*. København, 1975.
- Bernadotte, Carl-Johan: *Det var en gång.....* Sverige, 1983.
- Bistrup, Annelise: *Dronning Ingrid*. København, 1997.
- Buchwald, Elisabeth von: Skatten på slottets loft. *Antik & auktion: Kunst, design, nostalgi, priser, tendenser*, nr. 2, København, 2014, s. 32–36.
- Ewing, Elizabeth: *History of Children's Costume*. London, 1986.
- Gad, Emma: Den gængse Klædedragt. Det spæde barn og Smaapigers Paaklædning. *Vort Hjem*, Bind II. Sundhedspleje, sygepleje, klædedragten. København, 1903a, s. 63-78.
- Gad, Emma: Den gængse Klædedragt. Drenges Paaklædning. *Vort Hjem*, Bind II. Sundhedspleje, sygepleje, klædedragten. København, 1903b, s. 147–152.
- Hein, Jørgen: *Børn på Rosenborg*, København, 1981.
- Lundgren, Roger: *Ingrid. Prinsesse af Sverige – dronning af Danmark*. København, 2010.
- MacPhail, Anna: *The Well Dressed Child*. Atglen, 1999.
- Melchior, Marie Riegels: With a Sense of Body and Style. Some Reflections on Dress as a Collector's Item with the Example of Queen Ingrid of Denmark (1910-2000). *Ethnologia Scandinavica*, vol. 34. 2004, s. 1-8.
- Mentze, Ernst & Møller, M. Friis (red): *Ingrid. Dronning af Danmark*. Danmark, 1955.
- Petri, Gerda: *Kongelig barndom. Fotografier fra de private familiealbum*. København, 1998.
- Reynolds, Anna & Peter Lucy: *Royal Childhood*. London, 2014.
- Rose, Clare: Continuity and Change in Edwardian Children's Clothing. *Textile History*, 22 (2), 2011, s. 145–161.
- Taylor, Lou: *Establishing Dress History*. Manchester and New York, 2004.
- Torell, Viveka Berggren: *För stass och støj - Barnkläder på 1900-talet utifrån mormors minnen och*

museers material. Göteborg, 2003.

Tornbjer, Charlotte, *Den nationella modern. Moderskap i konstruktioner av svensk nationell gemenskap under 1900-talets första hälft.* Lund, 2002.

Weber-Kellermann, Ingeborg, *Die Kindheit: Eine Kulturgeschichte.* Frankfurt, 1997.